

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

ББК 88

П 86

УДК 316.627:159.9

Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. - Випуск 4 - Рівне: РДГУ, 2015 – 300 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юрченко Вікторія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету;

Корчакова Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (**відповідальний секретар**);

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 27 березня 2015 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію **Серія КВ №18713-7513Р**

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.e-mail: pavelkiv_rv@ukr.net

Список використаних джерел

1. Бюллетень Всемирной организации здравоохранения. Выпуск 92 – 2014 – №8 – С. 54-62.
2. Дерябо С.Д. Диагностика образовательной среды / Под ред. В.П. Лебедевой, В.И. Панова. – М., РАО Центр комплексного формирования личности, 1997. – С. 69-81.
3. Казанская В.Г. Подросток: трудности взросления. / В.Г. Казанская – СПб.: Питер, 2008. – 283 с.
4. Пахальян В.Э. Развитие и психическое здоровье. Дошкольный и школьный возраст. / В.Э. Пахальян – СПб.: Питер, 2006. – 240 с.
5. Психология здоровья (школьный возраст): Учеб. пособие / Под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: изд-во С. – Петерб. ун-та, 2008. – 680 с.

References

1. Bjuulleten' Vsemirnoj organizacii zdavoohranenija. Vypusk 92 – 2014 – №8 – S. 54-62.
2. Derjabo S.D. Diagnostika obrazovatel'noj sredy / Pod red. V.P. Lebedevoj, V.I. Panova. – M., RAO Centr kompleksnogo formirovanija lichnosti, 1997. – S. 69-81.
3. Kazanskaja V.G. Podrostok: trudnosti vzroslenija. / V.G. Kazanskaja – SPb.: Piter, 2008. – 283 s.
4. Pahal'jan V.E. Razvitie i psihicheskoe zdorov'e. Doshkol'nyj i shkol'nyj vozrast. / V.E. Pahal'jan – SPb.: Piter, 2006. – 240 s.
5. Psihologija zdorov'ja (shkol'nyj vozrast): Ucheb. posobie / Pod red. G.S. Nikiforova. – SPb.: izd-vo S. – Peterb. un-ta, 2008. – 680 s.

Резюме. В статье рассматриваются основные подходы к изучению психологических аспектов здоровья, особенности формирования отношения к здоровью на разных возрастных этапах жизни человека. Раскрывается содержание понятия психическое здоровье и определяются его основные критерии. Перспективу дальнейшего исследования составляют проблемы психического здоровья, диагностика отношения к здоровью.

Ключевые слова: здоровье, психическое здоровье, критерии психического здоровья, отношение к здоровью, личностная самореализация.

Summary The article highlights the main approaches to the study of the psychological aspects of health, peculiarities of formation of attitudes towards health at different age stages of life. The essence of the concept of mental health and its main criteria are revealed in this article. Problems of mental health, diagnostics of the attitude to health make up a prospect for further research.

Key words: health, mental health, criteria of mental health, attitude to health, personal self-realization.

УДК 159.922.8:316.752

А.В. ЛІЩУК

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

В основі самовизначення у ранній юності лежить особистісне самовизначення, яке має ціннісно - смислову природу; активне визначення своєї позиції відносно суспільно виробленої системи цінностей, визначення на цій основі смислу свого особистого існування; найбільш об'ємним визначенням особистого самовизначення є процес формування смислової системи, в якій поєднані уявлення про себе і світ. Професійне середовище виступає визначальним чинником цих процесів. Професійне самовизначення розглядається як вибір і реалізація способу взаємодії з оточуючим світом і пошуком сенсу у цій діяльності. Центральним моментом, крізь призму якого розглядається все становлення особистості в перехідному віці, включаючи і його юнацький етап, є «нормативна криза ідентичності». Важливого значення у процесі формування ідентичності мають ціннісні орієнтації. В формі ціннісних орієнтацій в результаті надбання цінностей фіксується вагомий, найважливіший для людини. За даними дослідження впливу ціннісних орієнтацій та спрямованості особистості на професійне самовизначення старшокласників було виявлено, що вплив є, і є суттєвим. Оскільки респонденти вважають, що розваги, спілкування з іншими людьми, частя інших, наявність хороших та вірних друзів, матеріально забезпечене життя є важливішим ніж пізнання, суспільне визнання та цікава робота.

Ключові слова: самовизначення, особистість, ціннісні орієнтації, ідентичність, професія, спрямованість, комерціалізація.

Постановка проблеми. Для юнацького віку є актуальним порівняння з іншими людьми. Практично всі психологи визначають ранню юність, як критичний період формування самосвідомості і розглядають розвиток самосвідомості як центральний психічний процес перехідного віку. Проблема вивчення психічного розвитку і, зокрема, становлення особистості є однією з основоположних у вітчизняних та зарубіжних психологічних дослідженнях. При сучасних процесах трансформації молоді люди одержують значну кількість ідеологічних, соціальних, професійних можливостей. Відтак перед психологічною наукою постають питання: що наповнює внутрішній світ сучасної молодої людини, як формується її індивідуальність? Важливо зрозуміти, які психологічні механізми сприяють розвитку активної молодою людини як унікальної особистості, досягати контролю над життєвими обставинами, бути діяльною, продуктивною і щасливою. Основою для проведення

дослідження слугувала гіпотеза про те, що ціннісні орієнтації впливають на професійне самовизначення старшокласників.

Мета статті. Встановити чи впливають ціннісні орієнтації на професійне самовизначення старшокласників.

Результати теоретичного дослідження. Цій проблемі присвячено чимало досліджень зарубіжних психологів.

Важливого значення у процесі формування ідентичності мають ціннісні орієнтації. Це елементи структури особистості, які характеризують змістовий бік її спрямованості. В формі ціннісних орієнтацій в результаті надбання цінностей фіксується вагомий, найважливіший для людини. Ціннісні орієнтації - це стійкі інваріантні утворення («одиниці») моральної свідомості-головні її ідеї, поняття, «ціннісні блоки», смислові компоненти світосприйняття, які виражають суть моральності людини, а отже й загальні культурно-історичні умови та перспективи. В юності головними чинниками формування ідентичності пов'язане із усвідомленням власної цінності та компетентності.

Професійне самовизначення розглядається як вибір і реалізація способу взаємодії з оточуючим світом і пошуком сенсу у цій діяльності. Сучасному суспільству потрібен професіонал, який знає свою справу, може самостійно приймати рішення та відповідати за них, за себе, за інших, за країну. Важливим фактором, який визначає сьогодні формування професійного самовизначення, є комерціалізація відносин у суспільстві. По суті відбувається заміна професійної кар'єри на комерційну. А це не дає можливості людині відбутися у професійному сенсі.

Перехідний стан економіки зумовив відхилення у системі професіональних цінностей: сучасна людина (особливо молода) з її особистісними особливостями, яка вступає у ринкові відносини прагне добитися матеріального благополуччя найкоротшим шляхом. Необхідність виживання змушує зрадити своє покликання та обрати таку професію, оволодіння якою принесе більш матеріальні можливості. Тобто існує сильна мотивація оволодіння «прибутковою» професією, але як часто у молодій людині нема для цього особистісних якостей. Спостерігається також протиріччя між мотивацією вибору професії та можливістю оволодіти нею (елементарний брак коштів на навчання).

Допомога молодій людині з боку суспільства і дорослих необхідна, але у вигляді розумного і неманіпулятивного коректування професійного вибору, заснованого не на видачі готових рекомендацій, а на поступовому формуванні у підлітка здатності усвідомлено і самостійно планувати професійні і життєві перспективи і при необхідності вчасно коректувати їх.

Психологічною особливістю раннього юнацького віку є спрямованість у майбутнє. У процесі професійного становлення людини на неї діє цілий ряд факторів, врахування яких значною мірою визначає ефективність її підготовки до професійного самовизначення, яке відповідало б потребам ринку праці.

Мотиваційний компонент відіграє важливу роль у структурі професійної спрямованості. Мотив стимулює учня до пошуку та засвоєння різнобічної інформації про професію, до активних дій у ситуації вибору напрямку професійної діяльності. Мотиваційний компонент – психологічна основа цього вибору.

У юності формуються ціннісні орієнтації (науково-теоретичні, філософські, моральні, естетичні), у яких виявляється сама сутність людини. Складається світогляд як система узагальнених уявлень про світ у цілому, про навколишню дійсність, про інших людей і самого себе, про готовність керуватися цим світоглядом у діяльності.

Методика та процедура дослідження. В опитуванні взяли участь 16 респондентів (учні 11 класу Квітневської ЗОШ I-III ступенів), яким було запропоновано виконати дві методики: методика дослідження спрямованості особистості Б.Басса та методика вивчення ціннісних орієнтацій М.Рокіча. Найбільш поширеною у наш час є методика вивчення ціннісних орієнтацій М.Рокіча, що ґрунтується на прямому ранжуванні списку цінностей.

М.Рокіч розрізняє два класи цінностей:

Термінальні – переконання в тому, що кінцева мета індивідуального існування варта того, щоб до неї прагнути.

Інструментальні-переконання в тому, що певний образ дії чи властивість особистості є бажаним у будь-якій ситуації.

Респонденту пропонують списки цінностей або на листах паперу у алфавітному порядку, або на картках. У списках досліджуваній присвоює кожній цінності ранговий номер, а картки розкладає за порядком значимості. Остання форма подання матеріалу дає більш надійні результати. Спочатку пропонується набір термальних, а потім інструментальних цінностей.

Методика дослідження спрямованості особистості Б.Басса орієнтована на визначення рівня спрямованості на себе, на спілкування, на працю, і яка складається з тексту опитувальника та бланка відповідей.

Аналіз результатів дослідження. Результати вивчення виду спрямованості особистості показали, що найбільш домінуючою (для 50 % опитуваних) є спрямованість на спілкування, тобто високий рівень прагнення підтримувати стосунки з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в емоційних стосунках.

Спрямованість на справу, діло домінує 38 % респондентів, що говорить про зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконанні роботи якнайкраще, орієнтацію на ділову співпрацю, здатність відстоювати в інтересах справи власну думку, корисну для досягнення загальної мети.

За результатами дослідження ціннісних орієнтацій, зокрема, термінальних у 44% респондентів на першому місці знаходиться впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч та сумнівів). Останній ранг зайняла цікава робота. Тобто їм більше потрібна прибуткова робота, а не така, що подобається, цікавить. Цікава робота для респондентів є найменш важливою.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. В основі самовизначення у ранній юності лежить особистісне самовизначення, яке має ціннісно - смислову природу; активне визначення своєї позиції відносно суспільно виробленої системи цінностей, визначення на цій основі смислу свого особистого існування, найбільш об'ємним визначенням особистого самовизначення є процес формування смислової системи, в якій поєднані уявлення про себе і світ. Професійне середовище виступає визначальним чинником цих процесів. Професійне самовизначення розглядається як вибір і реалізація способу взаємодії з оточуючим світом і пошуком сенсу у цій діяльності. Сучасному суспільству потрібен професіонал, який знає свою справу, може самостійно приймати рішення та відповідати за них, за себе, за інших, за країну. Важливим фактором, який визначає сьогоденні формування професійного самовизначення, є комерціалізація відносин у суспільстві. По суті відбувається заміна професійної кар'єри на комерційну. А це не дає можливості людині відбутися у професійному сенсі. І це викликає тривогу.

В даному дослідженні взяли участь 16 респондентів-учнів 11-го класу, яким пропонувалося пройти дві методики: методика дослідження спрямованості особистості Б.Басса та методика вивчення ціннісних орієнтацій М.Рокіча.

Тож, за даними дослідження впливу ціннісних орієнтацій та спрямованості особистості на професійне самовизначення старшокласників було виявлено, що вплив є, і є суттєвим. Оскільки респонденти вважають, що розваги, спілкування з іншими людьми, щастя інших, наявність хороших та вірних друзів, матеріально забезпечене життя є важливішим ніж пізнання, суспільне визнання та цікава робота.

Однак варто зазначити, що дана проблематика потребує детальнішого розгляду і вивчення в силу своєї складності та системної структурованості.

Список використаних джерел

1. Бернс Р. Развитие Я - концепции и воспитание / Р.Бернс; М., 1986.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л.И. Божович; М., 1968.
3. Круглов Б.С. Роль ценностных ориентаций в формировании личности школьника // Психологические особенности формирования личности школьника. / Б.С.Круглов; М., 1983. С. 4 – 15.
4. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения / Е.А. Климов; – М., 2004
5. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К., 2003. – Ч.4.
6. Юсницкий А.К. Определение характеристик социальной адаптации // Журнал практического психолога / А.К. Юсницкий; 1998, №1.

References

1. Berns R. Razvitiе Ja - koncepcii i vospitanie / R. Berns; M., 1986.
2. Bozhovich L.I. Lichnost' i ee formirovanie v detskom vozraste / L.I. Bozhovich; – M., 1968.
3. Kruglov B.S. Rol' cennostnyh orientacij v formirovanii lichnosti shkol'nika // Psihologichieskie osobennosti formirovanija lichnosti shkol'nik. / B.S. Kruglov; – M., 1983. S.4 – 15.
4. Klimov E.A. Psihologija professional'nogo samoopredelenija / E.A. Klimov – M., 2004.
5. Sotsial'na robotа v Ukraїni: teoriya i praktyka. – K., 2003. – Ch.4.
6. Jusnickij A.K. Opredelenie harakteristik social'noj adaptacii // Zhurnal prakticheskogo psihologa / A.K. Jusnickij; 1998, №1.

Резюме. В основе самоопределения в ранней юности лежит личностное самоопределение, имеющее ценностно – смысловую природу; активное определение своей позиции относительно общественно выработанной системы ценностей, определение на этой основе смысла своего личного существования, наиболее объемным определением личного самоопределения является процесс формирования смысловой системы, в которой совмещены представления о себе и мире. Профессиональная среда выступает определяющим фактором этих процессов. Профессиональное самоопределение рассматривается как выбор и реализация способа взаимодействия с окружающим миром и поиском смысла в этой деятельности. Важное значение в процессе формирования идентичности имеют ценностные ориентации. В форме ценностных ориентаций в результате приобретения ценностей фиксируется существенное, самое важное для человека. По данным исследования влияния ценностных ориентаций и направленности личности на профессиональное самоопределение старшеклассников было выявлено, что влияние есть, и является существенным.

Ключевые слова: самоопределения, личность, ценностные ориентации, идентичность, профессия, направленность, комерціалізація.

Summary. The basis of self-determination in early youth determined by personal self-determination, which has a value - semantic nature; active determination of its position relative to socially generated system of values, determination on this basis its sense of personal existence, most voluminous personal self-determination is the process of forming semantic system, which combines the idea about themselves and the world.

According to a study of the influence of value orientations and focus on the individual professional self-determination of seniors it was found that there is influence and it is significant. Since the respondents believe that entertainment, communicating with other people, the happiness of others, the availability of good and loyal friends, financial ensuring of life is more important than cognition, public recognition and interesting work.

Key words: self-determination, personality, values, identity, professional orientation, commercialization.

УДК 37.013.42-051:316.624-056.49

Г.О. ЛУЦИК

НАПРЯМКИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Стаття присвячена дослідженню напрямків та методів роботи соціального педагога з девіантними підлітками. На основі аналізу наукової літератури встановлено, що одним з найбільш актуальних питань психолого-педагогічної науки постає проблема деструктивних форм поведінки дітей та підлітків, а також розкривається сутність і детермінанти девіантної поведінки.

Проаналізовано методи виховного впливу на підлітків, від яких залежить процес адаптації та реабілітації до нормативних вимог соціального середовища.

Ключові слова: відхилення, девіантна поведінка, девіантні підлітки, профілактика, напрямки роботи соціального педагога.

Постановка проблеми. Суспільно-економічні процеси, що проходять в Україні, відобразилися на всіх сферах суспільного життя, суттєво змінили свідомість та світогляд українців. Непроста ситуація у країні стала підґрунтям руйнування стереопитів та цінностей, зокрема спостерігається тенденція до зниження рівня вихованості молодого покоління, поширення негативних явищ, занепад моралі, відчуження від соціальних інститутів, які займаються вихованням молоді, зростання злочинності, особливо серед підлітків.

Важливим постає питання вивчення деструктивних форм поведінки підлітків, які призводять до деградації особистості, здійснюють шкідливий вплив на здоров'я дітей, стають перепоною у процесі соціалізації та здійсненні навчально-виховного процесу в закладах освіти. Означені тенденції визначають потребу у розробці та застосуванні нових напрямків та методів соціально-педагогічної роботи, з метою профілактики та подолання девіантної поведінки підлітків, враховуючи вимоги сьогодення, можливість переходу від жорстких методів перевиховання до особистісно-орієнтованої співпраці з дітьми.

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває пошук нових форм, методів та технологій роботи соціальних педагогів з профілактики та подолання девіантної поведінки.

Проблема вивчення девіантної поведінки та шляхів її попередження є визначальною у сучасній педагогіці, оскільки така поведінка перешкоджає соціалізації особистості, її становленню та формуванню, розвитку громадянської самосвідомості.

Мета статті – проаналізувати методи та форми соціально-педагогічної роботи з девіантними підлітками, окреслити основні технології роботи соціальних педагогів з профілактики та подолання девіантної поведінки.

Результати теоретичного дослідження. Феномен девіантної поведінки як багатоаспектне явище є предметом дослідження багатьох наук. Проблема девіацій викликає великий інтерес дослідників у різних галузях наукового знання: філософії, соціології, психології, педагогіці та медицині. В даний час не існує єдиної теорії девіантної поведінки, проте накопичені великі знання з даного питання у різних наукових дисциплінах.

В рамках філософських поглядів на сутність девіантної поведінки вона розглядається крізь призму системного підходу до аналізу соціальних явищ з позицій принципів системності, історизму, детермінації. Так, Т.З. Герасимів виникнення соціальних відхилень пов'язує з проблемною ситуацією, коли індивід з певних причин не може її вирішити. Девіантна поведінка порушує сформований порядок і передбачуваність вчинків особистості. Важливим наслідком соціальних відхилень можуть бути серйозні порушення або корінні зміни соціальної системи, соціальних взаємин та соціальних норм [1, с. 371-372].

На соціальному рівні девіантна поведінка трактується як одна з форм відносин між суспільством та особистістю. Тому, цілком логічним є припущення, що позбутися девіантної поведінки у суспільстві практично неможливо. В цьому ракурсі девіантна поведінка розглядається як цілком нормальна і корисна для останнього, оскільки стимулює прогресивні зміни соціальних норм та життєдіяльності людини.

Соціологи розкривають сутність девіантної поведінки через поняття аномії, розрив між цілями суспільства та схвалюваними засобами їх досягнення, конфлікту між субкультурою та панівними культурами суспільства (Е. Дюркгейм, Р. Мертон, Т. Селлін, М. Міллер, Е. Сатерленд та ін.). Н.Дж.Смелзер визначає девіантність як невідповідність соціальним нормам та очікуванням. Девіація як відхилення від соціальних норм є шляхом до ізоляції, лікування, ув'язнення або іншого покарання [4].

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Завдання та перспективи психологічної служби РДГУ	4
Петренко О.Б. Інноваційна діяльність практичного психолога в організації роботи «школи сприяння здоров'ю»	8
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Психологія травми: трансгенераційний та феноменологічний аспекти	14
Абрамова С.В. Психолого-педагогічна діагностика сформованості соціальної активності у старших підлітків	17
Артемова О.І. Креативність як чинник розвитку професійних якостей майбутнього практичного психолога	22
Барно О.М. Причинно-наслідкові відносини у психології розвитку особистості	26
Білоус Р.М., Боровська А.С. Ціннісні орієнтації в процесі самоактуалізації старшокласників	31
Большакова А.М. Поведінка типу А як проблема професійного здоров'я майбутніх менеджерів	33
Борейчук І.О., Євдокимов Р.В. Умови використання арт-терапевтичних технік в роботі із геронтопсихологічною групою клієнтів	36
Борисова А.О. Психологічний моніторинг міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання	40
Бучко В.Б. Проблема справедливості психологічний аспект	43
Вознюк Ю.С. Аналіз проблеми самоствердження особистості	49
Воробійов А.М., Демчук О.О. Умови адаптації та фактори дезадаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі	52
Воронов Н.П., Курячий С.В. Здоровьесберегающие технологии в профилактике состояния здоровья студентов специальной медицинской группы с заболеваниями сердечно-сосудистой системы и опорно-двигательного аппарата	55
Герман Л.В. Значущість психологічної складової у професійній підготовці правоохоронців	60
Грицюк І.М. Емоційне виховання як засіб запобігання емоційної травми у дітей	63
Грубляк В.В. Розвиток пізнавальної активності студентів в процесі самонавчання	66
Давидюк С.Г., Пащенко О.О. Психологічні особливості прояву креативності студентів гуманітарного та технічного профілю	71
Демянюк О.Б. Образ світу як психологічна основа самореалізації молоді	74
Дружиніна І.А. Емпатія у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів	78
Дучимінська Т.І. Соціально-психологічний тренінг як засіб корекції проявів особистісної безпорадності студентів	82
Жарікова С.Б. Образ «Я» підлітка у цілісній моделі психологічного здоров'я особистості	85
Жидко М.Е., Лушина Т.А. Проблема психологічної структури научного мировоззрення у студентів сучасного технічного університету	89
Жидко М.С., Кравченко К.О. Особливості переживання у льотчиків на гострій стадії горя	93
Жидко М.С., Журавская О.В. Особливості психологічної диференціації професійної дезадаптації, професійної деформації та емоційного вигорання	99
Жизномірська О.Я. Психологічне здоров'я особистості молодшого шкільного та підліткового віку	103
Іванашко О.Є., Вічалковська Н.К. Соціально-психологічна адаптація особистості в умовах інклюзивної освіти	107
Іванова Н.Г. Психологічні основи підготовки, необхідні для успішного професійного становлення фахівців: ретроспективний аналіз проблеми	110
Істинюк І.Д. Педагогічна практика – провідний засіб забезпечення готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами	114
Кідалова М.М. Фасилітативний супровід емоційних бар'єрів у підлітковому віці як умова збереження психологічного здоров'я	118
Корчакова Н.В. Диспозиційні основи просоціальності	124
Коширець В.В., Шкарлатюк К.І. Самофутурування як чинник самореалізації студентів з порушеннями розвитку	129
Крюкова Л.В. Сучасні підходи щодо динаміки емоційних процесів та їх впливу на здоров'я особистості школяра	132
Кулаков Р.С. Особливості профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників впродовж навчання в школі	135
Кулакова Л.М. Моральний розвиток особистості засобами художньої літератури як підґрунтя формування почуття власної гідності у молодших школярів	140
Курдибаха О.М. Теоретичний аналіз проблем гендерного розвитку підлітків у процесі соціалізації	144
Левус Н.І., Волошок О.В. Самоставлення у студентів з різною навчальною мотивацією	146
Левшунова К.В. Благополуччя та здоров'я: спільне та відмінне між поняттями	151
Лисенко Л.М. Теоретичні аспекти проблеми психічного здоров'я особистості	154

Ліщук А.В. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення старшокласників	157
Луцик Г.О. Напрямки роботи соціальних педагогів з профілактики девіантної поведінки підлітків	160
Марчук Ю.С. Психолог-практик та психолог-теоретик: особливості формування професійного мислення	163
Назаревич В.В., Коротун В.В. Використання малюнкових технік психотерапії для самоідентифікації студентів.....	166
Нікула Н.В. Шляхи формування методичної культури студентів на етапі професійної підготовки	170
Новік Л.О. Психологічні складові іміджу психолога	173
Ногачевська І.О. Розуміння текстів – базовий компонент вузівського навчання студентів.....	176
Олексієнко С.Б. Оволодіння майбутніми правоохоронцями психологічними знаннями, необхідними для створення соціально-психологічної характеристики об'єкта оперативного інтересу з політичного середовища.....	180
Олійник О.В. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до виховання господарської культури молодших школярів	184
Павелків В.Р., Мокич Н.В. Психологічні ознаки в системах соціокультурного простору молодіжних субкультур	187
Паливода О.О. Психологічні аспекти професійного становлення особистості у вищому навчальному закладі	193
Петренко Н.В. Модель становлення професійної спрямованості менеджера на етапі навчання у вищому навчальному закладі.....	197
Пилип'юк Т.О., Мушкевич М.І. Гендерна диференціація особистісних особливостей осіб з різним ставленням до репродуктивного здоров'я	201
Пилипака Ю.І., Гамарнюк О.В., Романюк В.Л. Психічна травма як функціональна модель розладів психіки і поведінки особистості	205
Піонтковська Д.В. Розвиток національної ідентичності особистості в юнацькому віці	210
Рибак В.А. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	214
Рудь Г.В. Гендерні аспекти формування перспектив власного кар'єрного росту сучасної молоді.....	217
Рудюк О.В. Психологічне здоров'я особистості як копінг-ресурс подолання кризи безробіття.....	221
Савелюк Н.М. Елементи релігійного дискурсу в освітньо-виховному просторі України.....	226
Савенко Д.О. Проблема самоідентичності жінки в період раннього онтогенезу дитини	230
Савуляк В.О. Особливості запиту студентів щодо діяльності психологічної служби ВНЗ	233
Самойлова Н.В., Метіль Я.М. Підходи до розвитку психологічної компетентності студентів-валеологів	237
Ставицька О.Г. Оптимізація консультативної взаємодії психолога з клієнтом технологіями самопрезентації	240
Стаднік І.В., Мушкевич М.І. Психологічні особливості переживання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) учасниками зони антитерористичної операції (АТО).....	244
Сторож О.В. Розвиток складових творчої соціалізації особистості	248
Тищенко І.А. Вплив статево-рольових стереотипів на професійну самореалізацію жінок у руслі проблеми гендерної освіти.....	254
Угрин О.Г. Роль організаційної ідентичності у процесі професійного становлення молодого спеціаліста.....	257
Федоренко Р.П. Вплив залежності партнерів від соціальних мереж на шлюбно-сімейні взаємини.....	261
Федюк Т.М., Корчакова Н.В. Особливості розвитку самооцінки у процесі соціалізації дітей з вадами слуху	264
Хлівна О.М. Психопрофілактика здоров'я в студентському віці	267
Хупавцева Н.О. Поняття соціального статусу у контексті проблеми становлення особистості.....	270
Чагарна С.Є. Особливості інтеграції дітей з порушеннями слуху	274
Чмир Т.В. Вольова сфера особистості: теоретичні аспекти	277
Шаповал І.М. Механізми EGO-захисту як детермінанта адаптивної стратегії особистості	280
Шевців М.В., Романюк В.Л. Особливості взаємозв'язку кольору очей і темпераменту у студентів-біологів в умовах рівненщини	285
Шевчик Р.В. Дослідження та корекція уваги у підлітків	288
Шуль М.Т. Теоретичні основи формування здорового способу життя учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема	292
Відомості про авторів	296

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 4

Заснований у 2013 р.

Редактор збірника **Павелків Р.В.**
Відповідальний за підготовку збірника до видання **Безлюдна В.І.**
Технічний редактор **Суходольський В.І.**
Комп'ютерна верстка **Осипчук О.П.**

Здано до набору 22.04.2015 р. Підписано до друку 06.12.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Замовлення № 27042015 Наклад 90

Адреса: 33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 20
e-mail: dokacentr@mail.ru

Видавництво ТЗОВ "Дока центр"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Серія РВ № 54 від 09.09.2011

П - 86 **Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 4. – Рівне:
РДГУ, 2015. – 300 с.**

ISBN 978-966-2695-00-7

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної науки.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК 316.627:159.9

ББК 88